

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра хореографічного мистецтва

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ
Кваліфікаційна робота (проект)
Пояснювальна записка
на здобуття вищої освіти “магістр”

Виконав: здобувач 2 курсу 13-231М групи
Спеціальність 024 Хореографія
Освітньо-професійної (наукової) програми
Хореографія
Солодовніков Микола Миколайович

Керівник: кандидат філологічних наук,
доцент, Кузнецов С.В.

Рецензент: викладач хореографічних
дисциплін КЗ «Херсонський фаховий
коледж культури і мистецтв» Кізяков В.М

Івано-Франківськ, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	7
1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.....	7
1.2. Ідейно-тематична основа твору.....	12
РОЗДІЛ 2. ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	17
2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору.....	17
2.2. Графічна таблиці твору та опис хореографічного тексту.....	19
2.3. Сценографія.....	27
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Актуальність проблеми. Танець в житті людини - це не просто щось красиве. В усі часи він відігравав значну роль, був невід'ємною частиною побуту людей, засобом спілкування, передачі інформації, мав важливе релігійне значення, суттєво впливав на фізичний та духовний розвиток людини. В наш час хореографічне мистецтво не тільки не втратило свій вплив, а навпаки, набуло ще більш вагомого значення.

Сучасна освіта приділяє багато уваги процесу цілісного розвитку людини і особливо на етапі дошкільного та шкільного виховання. Хореографічне мистецтво має неоціненний вплив на духовно-культурний та фізичний розвиток підростаючого покоління, оскільки є синтетичним видом мистецтва і гармонія всіх його компонентів впливає на різнобічний розвиток дітей. Заняття танцями значно зміцнюють здоров'я, формують правильну поставу, стимулюють дитину у прагненні бути зовні стрункою, підтягнутою, красивою, розвивають різні види пам'яті і увагу. Виконання танцювальних рухів виховує уміння граційно і витончено рухатись. Через свій зміст і форму хореографічні твори несуть потужний виховний вплив, сприяють різнобічному культурному розвитку, навчають шляхетному поведженню, задовольняють потребу дитини в пізнанні нового, її культурну орієнтацію в навколишньому світі, естетичні потреби та інтереси. А головне, що в дитини з'являється почуття гармонії в собі, вона цінує мистецтво, що несе єдність краси внутрішньої та зовнішньої.

Дослідженням проблеми всебічного розвитку дитини у процесі різних видів діяльності займалися наступні науковці: Л. Богаткова, В. Верховинець, П. Коваль, А. Шевчук, які будучи теоретиками хореографічної педагогіки, стверджували важливість танцювального мистецтва для духовного розвитку дитини, формування в неї необхідних

моральних якостей та розкриття її творчого потенціалу. Т. Баришнікова, Л. Богаткова, Є. Кононова, А. Шевчук та інші розробили теоретико-методичний матеріал щодо хореографічної роботи з дітьми та розглянули вплив українських музично-хореографічних традицій на музично-руховий розвиток дітей.

Однак проблема впливу хореографічного мистецтва на всебічний розвиток дитини, на формування її особистості, а також питання організації хореографічної роботи досліджена недостатньо, розглянуто лише окремі її аспекти. Саме це і зумовило актуальність обраної теми кваліфікаційного проекту: «Хореографічне мистецтво як засіб формування особистості дитини».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Оскільки дослідження впливу хореографічного мистецтва на формування особистості торкається, крім іншого, ще й питань виконавської та педагогічної складової, а також творчої художньої компетенції майбутнього хореографа, то досліджувана проблема стає частиною ініціативної розробки кафедри хореографічного мистецтва Херсонського державного університету «Формування професійно-творчих здібностей майбутніх хореографів в умовах освітнього процесу ЗВО». Використання в розробці теоретичної та творчої частини кваліфікаційного проекту освітніх та навчальних програм творчих кафедр факультету Культури і мистецтв Херсонського державного університету з наступних дисциплін: педагогіка та психологія системи вищої мистецької освіти, класичний танець, сучасний танець, український народний танець, робота з дитячим хореографічним колективом, мистецтво балетмейстера, філософія танцю, історія хореографічного мистецтва, культурно-мистецьке проектування, сценографія та інших, підтверджує зв'язок роботи з науковими програмами.

Мета. Дослідити вплив хореографічного мистецтва на формування особистості дитини. Спираючись на отримані результати, враховуючи вікові особливості дітей, створити власні хореографічні композиції.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- підібрати теоретичний матеріал з обраної проблеми;
- зробити його системний аналіз;
- спираючись на отримані результати, враховуючі всі аспекти вікових особливостей, обґрунтувати історико-мистецькі засади хореографічної композиції;
- визначити ідейно-тематичну основу хореографічної композиції;
- відповідно законам драматургії, поділити твір на частини та зробити їх опис;
- графічно відобразити та описати хореографічну лексику;
- враховуючи особливості дитячої хореографії, розробити оригінальне оформлення сценічного простору та створити костюми.

Об'єкт дослідження. Хореографічне мистецтво.

Предмет дослідження. Процес формування особистості дитини засобами хореографічного мистецтва.

Методи дослідження.

1. Використовуючи метод підбору, ми знайшли необхідний теоретичний матеріал.
2. Систематизуючи та аналізуючи підібраний матеріал ми застосували метод системного аналізу.
3. Порівняльний метод дозволив зробити порівняння методики викладання хореографії в різних вікових групах.
4. На етапі творчої частини кваліфікаційного проєкту, ігровий метод дозволив полегшити засвоєння дітьми рухів та комбінацій хореографічної композиції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці власної хореографічної композиції, оригінального оформлення сцени та створенні сценічного вбрання з урахуванням вікових особливостей виконавців.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, одержані при розробці обраної теми, мають можливість бути використаними як лекційний матеріал з дисципліни робота з дитячим хореографічним колективом. Рухи та комбінації танцю можуть слугувати практичним матеріалом для роботи з дітьми відповідної вікової категорії. Відео матеріали можна використати для аналізу хореографічної композиції дітьми разом з викладачем. Сценічне втілення хореографічної композиції може використовуватись у масових заходах як самостійний номер, а також бути частиною театралізованої вистави.

Апробація результатів творчої частини кваліфікаційної роботи. Матеріали кваліфікаційної роботи пройшли апробацію на засіданні кафедри хореографічного мистецтва Херсонського державного університету. Творча частина проекту була оприлюднена на танцювальних майданчиках Івано-Франківська.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.

Перш ніж говорити про хореографічне мистецтво як засіб формування особистості дитини, слід взагалі визначитись, що ж таке хореографія. Саме слово «хореографія» має грецьке походження і буквально означає - chorea – пляска, grapho – пишу, тому цим словом стали називати все, що пов'язане з мистецтвом танцю. Первинне значення хореографії – це запис танцю або танцювальне мистецтво взагалі у всіх його різновидах. Але хореографія – це рух змістовний, це вираження різних думок, почуттів, переживань сукупністю організованих та виразних рухів, жестів і поз, які підпорядковані загальному ритму і втілені в завершену художню форму [23].

Хореографія – це синкретичний вид мистецтв, в ньому органічно поєднуються танець і пантоміма, музика і поезія, нерухомі скульптурні пози і неймовірні пластичні рухи. Часто в основі хореографічної постановки лежить драматургія літературного твору. Література, живопис, скульптура, музика – всі вони різняться, але їх об'єднує одна ціль. Вони мають за мету створення краси, яка впливатиме на душевний і фізичний стан людини та викликатиме бажання до самовдосконалення. І, оскільки хореографічне мистецтво об'єднує в собі всі види мистецтв, можна говорити, що воно є одним з найбільш дієвих засобів естетичного виховання, має ефективний вплив на формування особистості дитини, на її всебічний та гармонійний розвиток. Відвідуючи заняття з хореографії, діти ближче знайомляться з цим чудовим видом мистецтва, отримують певні знання і навички, розвивають пластичність, вміння красиво рухатись, зміцнюють своє фізичне здоров'я, виправляють деякі фізичні

вади. Крім цього, велике значення приділяється творчому розвитку особистості, виявленню і розкриттю її неповторності і унікальності, становленню її як яскравої творчої індивідуальності.

Для якості навчально-педагогічного процесу на заняттях хореографії педагогу слід враховувати основні дидактичні принципи, які відображають специфіку предмета з урахуванням фізіологічних і психологічних особливостей віку дітей: принцип систематичності та послідовності, наочності, свідомості, активності, доступності, міцності навчання, єдності теорії і практики, індивідуального підходу [22] .

Спираючись на матеріали дисертації Булаги Костянтина Миколайовича, ми надали більш детальну характеристику кожному з принципів.

Принцип систематичності та послідовності полягає в безперервності, строгості і класичній правильності процесу навчання. Поступове ускладнення завдань, використання в методиці різноманітних форм роботи з дітьми сприяє зміцненню знань та умінь. Так, на початковому етапі у дітей формуються основи хореографічної грамотності, відбувається паралельне ознайомлення з музичною абеткою. Під час занять педагог формує в учнів відчуття співвідношення руху і ритму, елементарні знання особливостей національної музики і танцю.

Наступним етапом є усвідомлення отриманих навичок. На їх основі відбувається ознайомлення з елементами класичного, народного, історико-побутового танців, також засвоюються основні правила та закономірності хореографії.

Надалі відбувається накопичення знань та автоматизація основних танцювальних рухів [21].

Принцип наочності. В хореографічному мистецтві це застигла ілюстрація, а безпосереднє сприйняття. Тобто, кожен рух виконується викладачем повністю, а потім розкладається на складники, які поетапно

засвоюються. Лише після цього рух виконується повністю і відпрацьовується манера і стиль виконання. Важливим для принципу наочності є присутність дзеркал у класі, вони дозволяють слідкувати за власним виконанням руху, аналізувати помилки без підказки педагога. Це привчає дитину до самоаналізу. Той матеріал, який засвоюється на спостереженні і аналізі помилок беззаперечно є більш глибокими та міцними [21].

Принцип свідомості полягає в осмисленому ставленні до засвоєння техніки виконання рухів, які притаманні різним видам хореографії. Завдяки свідомому ставленню відбувається більш швидке та міцне формування виконавських якостей.

Для успішності та глибини засвоєння необхідних знань, умінь і навичок важливим є **принцип активності**, який полягає у вмінні педагога розвивати, направляти та активізувати творчий потенціал учня в потрібному руслі [21].

Принцип доступності розглядається у фізіологічному та психологічному розумінні. Тобто, кожен рух повинен вивчатися з урахуванням вікових, анатомічних та психологічних особливостей дітей.

Принцип міцності полягає в процесі забезпечення твердого закріплення набутих навичок і стійкості їх застосування в різних умовах. Для забезпечення цього принципу важливим є багаторазовість повторення засвоюваного руху та його поступове ускладнення з уточненням і вдосконаленням деталей та техніки виконання.

Принцип єдності теорії та практики. Він складається з двох рівнів. На першому рівні відбувається усвідомлення та аналіз взаємозв'язку теорії і практики. Другий рівень передбачає реалізацію засвоєної теорії і застосування її у сфері діяльності.

Сенсом **принципу індивідуального підходу** є важливість врахування індивідуальних якостей та фізіологічних особливостей кожного члена колективу, використання індивідуальної методики

навчання. Для забезпечення цього принципу, педагогу важливо добре знатися на психології та фізіології та враховувати художньо-творчі якості дітей руслі [21].

Забезпеченням основних дидактичних принципів є певні ключові методи організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Найпоширенішими та більш традиційними вважаються наступні методи: метод показу, зразку, словесний метод, музичний супровід, ігровий метод змагання, метод виховання підсвідомої діяльності.

Метод показу є забезпеченням принципу наочності, коли на початковому етапі вивчення рухів педагог особисто показує виконання руху і сприяє формуванню в учнів уявлення про його естетичну форму. В процесі показу у вихованців стимулюється концентрація уваги та розумова діяльність. Створення на заняттях сприятливої атмосфери, надає можливість дітям творчо проявляти свої емоції та почуття, більш чітко уявляти образ руху, фантазувати, розкриваючи свій внутрішній світ.

Метод зразку реалізує принцип індивідуального підходу, є ефективним і відноситься до категорії практичних методів. Суть реалізації цього методу полягає в точному, професійному, емоційно насиченому та виразному виконанні вивчаємого завдання, що викликає в учнів бажання наслідування та відтворення рухів, виконаних педагогом та забезпечує творчий характер діяльності як кожного учня окремо, так і колективу загалом. Цей метод сприяє формуванню в дітей самостійності, проявів ініціативи, прагнення до реалізації власних творчих задумів та подолання труднощів.

Словесний метод відноситься до вербальних методів і є доповненням до інших методичних прийомів. При цьому важливо правильно підібрати інтонацію, надати психологічного змісту сказаному. Так педагог активізує увагу учнів, сконцентрує їх на

головному, надасть оцінку та зміцнить у вихованців упевненість в своїх діях. Але цей метод слід застосовувати з обережністю, оскільки слово може не тільки підтримати, а й навпаки, образити. Тому використання цього методу потребує від викладача обережності і професіоналізму, тон голосу під час спілкування повинен мати доброзичливого забарвлення, це вказує на бажання викладача допомогти своїм вихованцям розкрити їх особистісні можливості.

Використання **музичного супроводу** як методу навчання підсвідомо впливає на дітей, доповнюючи їх емоційну сферу. Заняття в дитячому колективі проводить викладач (балетмейстер) та музикант (акомпаніатор) і весь навчальний процес будується на музичному матеріалі. Прослуховуючи музику дитина у своїй уяві малює образи, у неї виникають певні почуття та думки. Така організація процесу навчання значною мірою впливає на якість виконання рухів та комбінацій, забезпечує не лише фізичний розвиток, а й формує музичний смак. Діти починають усвідомлено ставитись до музичних творів, вчать їх характеризувати та аналізувати. Використання якісного музичного матеріалу сприяє формуванню музичної культури, розвиває музичний слух, вчить дітей образно мислити, все це допомагає сприймати музичний та хореографічний матеріал в нерозривній єдності, значно полегшує роботу педагога над постановкою танцю.

Не менш доцільним є **ігровий метод змагання**. Реалізувати цей метод можна по різному, головним є те, що правильно підібрана гра спонукатиме вихованців змагатися за краще виконання поставленого завдання. Це емоційно насичує освітній процес, грає роль активної розрядки під час уроку. Важливим є акцент на правильному сприйнятті ігри-змагання, дітям слід підкреслити, що завдання, які поставлені викладачем під час гри - не змагання в конкретному його розумінні, а лише гра.

Метод виховання підсвідомої діяльності є стимулятором яскравого та емоційного самовираження учня. Так зорові, слухові та чуттєві враження. можуть реалізовуватись в прогулянках, екскурсіях, походах до бібліотеки з обов'язковим читанням дитячої художньої літератури, спогляданнях творів живопису, організаціях різних культурно-масових заходів та в іншому. Виховання та розвиток підсвідомої діяльності має велике значення для творчої реалізації особистості [21].

Тож, підводячи підсумок вищевикладеному, слід наголосити на тому, що для продуктивного творчого результату роботи всього дитячого колективу, важливим є творчий характер діяльності викладача, пошук нестандартних засобів досягнення поставлених цілей, новий погляд на традиційні форми, методи та засоби навчання хореографії.

1.2. Ідейно-тематична основа твору

Хореографічна композиція «Кіт та миші».

Тема. Боротьба між котом та мишами за ласий шматок сиру.

Ідея. Кожен конфлікт можна розв'язати мирними шляхом.

Надзавдання. Хитрощі, сила та обман не кращі порадики в розв'язанні конфлікту.

Наскрізна дія. Розкриття образів кота та мишей, їх змагання за здобич, розв'язання виниклої ситуації.

Конфлікт. Сутичка між котом та мишами, в якій розкриваються всі риси характеру героїв.

Видова спрямованість (вид хореографії). Естрадний танець.

Танцювальна форма. Хореографічна композиція.

Танцювальний жанр. Жартівливий

Лібрето. Після вдалого полювання кіт Том вирішив набратися сил та відпочити перед обідом. Зігрівшись на сонечку, він міцно заснув і

навіть не підозрював, що став об'єктом для полювання. Точніше, об'єктом став не він сам, а його смачний обід – величезний шматок сиру. Хитрі маленькі мишенята тихенько підкрадаються до сплячого кота та намагаються вкрасти сир, та кіт прокидається. Між Томом та мишами починається справжня битва, кіт не хоче віддавати сир, а мишенятам так хочеться поласувати. Втомившись від бійки, кіт та миші вирішили поділитись, адже шматок сиру такий великий, то його вистачить на всіх.

Хореографічна композиція «Маленька садівниця».

Тема. Дружба між квітками та їх маленькою господаркою.

Ідея. Навіть найменша рослинка на землі заслуговує турботи та уваги.

Надзавдання. Ніхто не повинен страждати, кожне створіння на Землі, будь то людина, тварина чи рослина, заслуговують любові та турботи.

Наскрізна дія. Розкриття головної думки твору за допомогою хореографічних образів.

Конфлікт. Літня спека і неймовірна жага до життя маленької квіточки.

Видова спрямованість (вид хореографії). Естрадний танець.

Танцювальна форма. Хореографічна композиція.

Танцювальний жанр. Казка.

Лібрето. Весна. Все навкруги прокидається від зимової стужі. Маленька дівчинка прибирає в садку та засаджує його красивими квітками. Вона турбується про них, доглядає, поливає, розмовляє з ними як зі своїми друзями. Одного спекотного дня квіточка, що недавно зацвіла, повісила свою голівоньку – бутон, бо їй не вистачало вологи. Інші квітки зрозуміли в чому справа і всіляко намагались допомогти сестричці, але піти і набрати води вони не могли. Тоді зібравшись в купку, вони почали хитати голівками, привертаючи увагу дівчинки. Та, з

любов'ю віднеслась до своїх менших друзів-рослинок та в спекотний день допомогла відновити сили.

Хореографічна композиція «Качина родина».

Тема. Показ життя маленької качиної родини

Ідея. Не завжди найменший та найслабший стає вигнанцем.

Над завдання. Навіть найменший та найслабший може стати лідером.

Наскрізна дія. Розкриття нелегкого життя найменшого в качиній родині. Показ неповаги старших каченят, захист матері – качки та віра малого каченяти у власні сили та можливості.

Конфлікт. Проблема дітей в одній родині, зневага та любов, розчарування та боротьба за власне «я».

Видова спрямованість (вид хореографії). Естрадний танець.

Танцювальна форма. Хореографічна композиція.

Танцювальний жанр. Казка.

Лібрето. Качина родина вийшла на прогулянку. Мама качка власним прикладом вчить своїх дітей сміливості, чемності, винахідливості. Каченята щосили стараються наслідувати матір. В родині є маленьке каченя, воно з'явилося на світ пізніше за всіх тому воно трохи незграбне, постійно відстає, падає. Старшим каченяткам не подобається чекати малечу і вони постійно цькують його. Мама качка захищає маленького, підтримує його і вчить старших каченят не бити слабких, а навпаки допомагати їм стати сильнішими.

Характеристика хореографічних образів.

Завданням хореографа є через відображення конкретної події розкрити всі тонкощі сюжету, створити хореографічний образ. Відштовхуючись від ідеї твору та музичного матеріалу ми запропонували дітям намалювати героїв та охарактеризувати їх. Працюючи над образами героїв ми продумали їхню історію, зробили поведінку героїв логічною, правдивою та природною.

Хореографічна композиція «Кіт та миші».

Кіт Том – в міру вгодований, але завжди не проти чимось поласувати, як всі коти трохи лінивий, любить відпочити на тепленькому сонечку. Але його лінощі швидко зникають, коли миші поцупили його сир, він стає справжнім мисливцем: швидким, прудким та хитрим.

Миші – маленькі, сіренькі істоти. Дуже проворні, швидкі та прудкі. Вони хитрі, але не злі. В пошуках чогось смачненького вони нишпорять по шафках, підвалах, коморах.

Хореографічна композиція «Маленька садівниця».

Дівчинка. Турботлива, добра, працелюбна, всіх жаліє та всім намагається допомогти. Гарно доглядає своїх менших друзів – рослин. Має багату уяву та любить фантазувати. Розмовляє з квітками і розуміє, що вони їй відповідають.

Квіти. Звичайні садові квіти, які завдяки догляду і турботі дівчинки стали просто прекрасними. Якщо наділити їх людськими рисами, то можна сказати, що вони добрі, співпереживають своїй подрузі, дуже люблять дівчинку, що доглядає за ними.

Хореографічна композиція «Качина родина».

Мама качка. Велика, розумна, дбайлива, ніжно любить всіх своїх каченят, але сварить старших за те, що чіпають малечу.

Каченята. Веселі, безтурботні, трохи звисока ставляться до найменшого.

Маленьке каченя – веселе, радіє життю попре всі насмішки та глузування старших каченят. Вірить в добро та справедливість.

Аналіз музичного супроводу. Хореографічна композиція «Кіт і миші». Музичним супроводом є компіляція класичної та сучасної музики. Перша частина – класична музика - третя частина Великої сонати для гітари Ніколо Паганіні «Andantino variato». Друга частина – ритм-н-блюзова пісня Рея Чарльза – Hit the road Jack.

Форма. Двочастинна

Лад. Мажорний.

Розмір. 1 частина 2/4, друга частина 4/4

Темп. 1 частина – помірно, 2 частина - швидко, живо.

Загальна кількість тактів. 64 такти.

Хронометраж 2.58 хв.

Хореографічна композиція «Маленька садівниця». Музичним матеріалом є композиція Дункана Лоуренса «Arkade» у виконанні скрипаля Алана Мілана.

Форма. Двочастинна

Лад. Мажорний.

Розмір. вступ 3/4, основна частина 4/4

Темп. Помірний.

Загальна кількість тактів. 50 тактів.

Хронометраж 3.07 хв.

Хореографічна композиція «Качина родина». Музичним супроводом є популярна пісня Африка Сімона «Nafanana». Хоча текст пісні здається лише безглуздою добіркою звуків, та насправді вона є серйозним соціальним посланням, яким автор закликає до расового рівноправ'я.

Форма. Проста

Лад. Мажорний.

Розмір. 2/4

Темп. швидко, живо.

Загальна кількість тактів. 60 тактів.

Хронометраж 1.58 хв.

РОЗДІЛ 2.

ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору

Композиція «Кіт та миші».

Назва частини	Зміст
Експозиція	Після вдалого полювання кіт Том зі шматком ласого сиру виходить погрітися на сонечку.
Зав'язка	Кіт, пригрітий ласкавими променями, засинає. Він і не підозрює, що за ним весь час слідкували миші.
Розвиток дії	Миші виходять на полювання. Намагаються поцупити сир та лише будять kota. Починається бійка за шмат сиру.
Кульмінація	Бійка в самому розпалі. Та, на щастя, не кіт не миші не втратили здорового глузду. Розуміючи, що битися немає сенсу, вони вирішили поділитися сиром, адже шматок великий і його вистачить на всіх.
Розв'язка	Настає мир та спокій, всі задоволені.

Композиція «Маленька садівниця».

Назва частини	Зміст
Експозиція	Маленька дівчинка засадила садок красивими квітами
Зав'язка	Квітки підростають, дівчинка піклується про них,

	розмовляє з ними мов з живими
Розвиток дії	Одного спекотного літнього дня, бідні квіточки починають страждати від спраги. А сама маленька квіточка, похилила голівоньку і майже загинула.
Кульмінація	Всі квіточки, зібравшись до купи, починають хитати голівкам, привертаючи увагу дівчинки, просячи про допомогу.
Розв'язка	Дівчинка помічає. Що квіточки страждають від спраги та дарує їм живильну вологу.

Композиція «Качина родина».

Назва частини	Зміст
Експозиція	Мама качка виводить своє сімейство на прогулянку
Зав'язка	Каченята суворо дотримуються правил і в усьому наслідують мати
Розвиток дії	Найменше незграбне каченятко постійно відстає від інших. Старші каченята глузують з нього, штовхають його
Кульмінація	В черговий раз старші поглузували з малечі та підштовхнули його. Мама качка навела лад та посварила старших.
Розв'язка	Вся сімейка пішла далі, забувши про негаразди.

2.2. Графічна таблиця твору та опис хореографічного тексту

Графічна фіксація постановки оформлюється у вигляді таблиці, з використанням загальноприйнятих умовних позначок та скорочень.

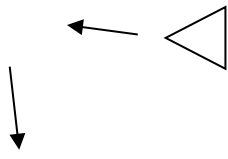
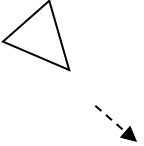
Спина дівчини -D- обличчя дівчини

Спина хлопця обличчя хлопця

Напрямок руху

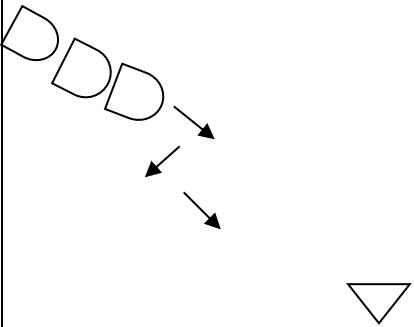
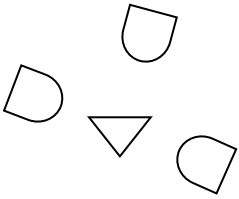
Рух по колу

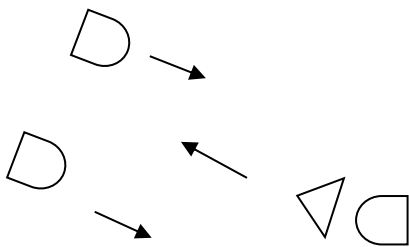
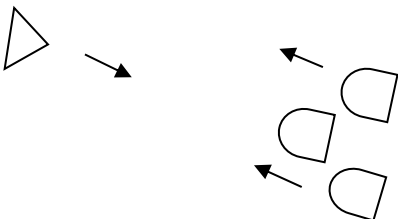
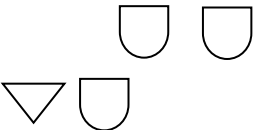
Хореографічна композиція « Кіт та миші»

Архітек тоніка	Малюнок танцю	Кількість тактів	Хореографічний текст
Експозиція		1-8 т.	З правої задньої куліси виходить кіт, рухається вздовж заднику , далі до середини сцени. Виконує комбінації.
		9-12 т.	З центру сцени по діагоналі рухається в правий кут авансцени. Виконує комбінації.

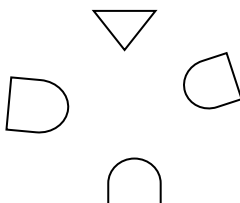
Зав'язка

Розвиток дії

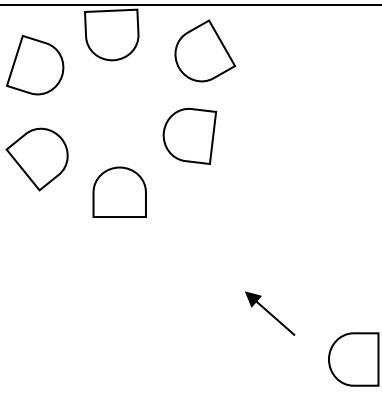
	13-18 т.	На місці виконує рухи, що імітують котяче вмивання, ніжіться на сонечку, потягається і засинає.
	19-22	Поки кіт відпочиває, до нього підкрадається миша, щоб розвідати на скільки міцно він спить. Після розвідки біжить через центр сцени до лівої задньої куліси.
	23-32	Миші підкрадаються до кота. Під час руху, постійно змінюють малюнок, міняються місцями.
	33-40	Оточивши сплячого кота миші намагаються поцупити сир. Змінюють малюнок. Виконують комбінації.

Розвиток дії		41-45 Кіт прокидається та по діагоналі рухається в бік мишей. Виконує комбінації. В цей час миша, що причаїлась, краде сир та тихенько сидить. Інші дві миші обхитрили kota та приєднались до своєї подруги. Змінюють малюнки, рухаються по діагоналі.
		46-54 Кіт нападає на мишей, миші тікають. Відбувається постійне переміщення по сцені зі зміною малюнків. Виконують комбінації
		55-59 Кіт та одна з мишей виконують сольну партію, яка уособлює мирні перемовини. Дві інші миші рухаються вздовж заднику, міняються місцями, передаючи одна одній сир.

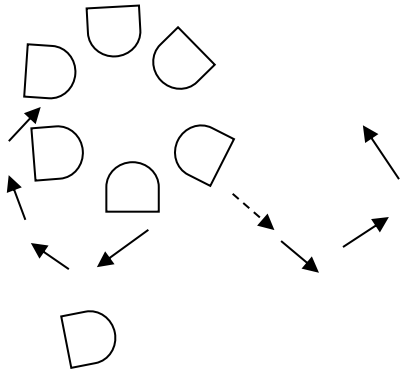
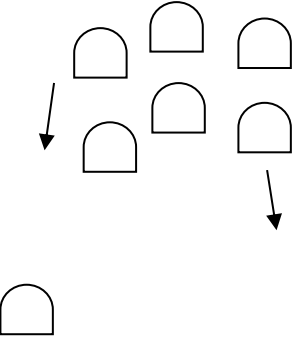
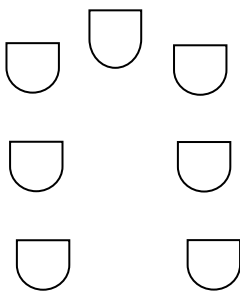
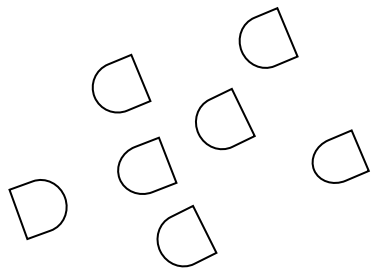
Кульмінація

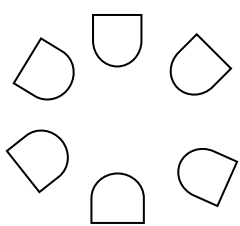
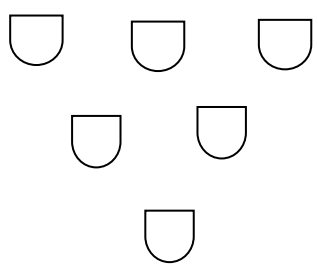
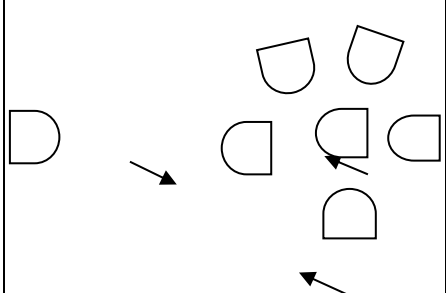
Розв'язка		Досягши домовленості, кіт та миші рухаються по колу навколо сиру. Звужують коло, та зупиняються в позах.

Хореографічна композиція «Маленька садівниця»

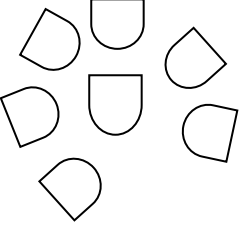
Архітек тоніка	Малюнок танцю	Кількість тактів	Хореографічний текст
Експозиція		1-12 т.	Номер починається з точки. Дівчинка садівниця прокидається і рухається по діагоналі в напрямку квітів. Виконує комбінації. Рухається навколо квітів, виконує комбінації. Дівчата, що уособлюють квіти виконують комбінації сидячи на місці.

Зав'язка

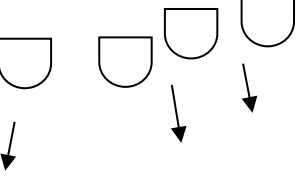
	13-15 т.	Дівчата квіти рухаються в різних напрямках, утворюють два півкола.
	16-18 т.	3 півкола перебудовуються в дві лінії, міняються місцями
	19-25	Виконують загальні комбінації. Змінюють малюнок.
	26-30	Виконують комбінації. Змінюють малюнок, утворюючи коло. Дівчинка садівниця залишає сцену.

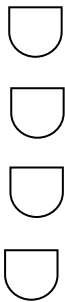
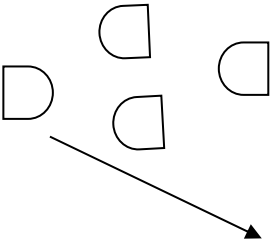
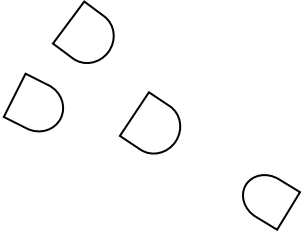
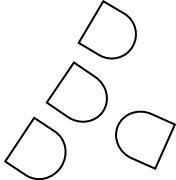
Кульмінація	Розвиток дії		31-34 Рухаються по колу. Виконують комбінації. Змінюють малюнок.
		35-42 Виконують загальні комбінації. Останні два такти одна з дівчат з останньої лінії, перестає виконувати комбінації, імітуючи нестачу сил.	
		43-47 Дівчата квітки намагаються допомогти, повертаючи увагу дівчинки садівниці. Переносять квітку на руках в центр сцени. Виконують комбінації. Дівчинка садівниця поливає квітки.	

Розв'язка		48-50	Дівчинка садівниця утолила спрагу квіток, садок знову цвіте.

Хореографічна композиція «Качина родина».

Архітек тоніка	Малюнок танцю	Кількість тактів	Хореографічний текст
Експозиція		1-8 т.	З правої задньої куліси виходить дівчина (мама качка), на два такти робить кроки, розвертається на 180 градусів, кличе качενята. Каченята виходять.
Зав'язка		9-20 т.	Просуваються вперед, повторюючи комбінації за дівчиною (качкою) Паралельно з виконаннями рухів зачіпають маленьке качєня.

Розв'язка Кульмінація Розвиток дії		21-25 т.	Вибудовуються в одну лінію, виконують комбінації. Змінюють малюнок.
		26-33	Виконують загальні комбінації. Змінюють малюнок.
		34-43	Виконують комбінації. Штовхають маленьке каченя.
		44-50	Старші каченята піднімають малого. Мама качка розвертається і починає рухатись вздовж авансцени уводячи каченят, каченята по черзі рухаються за нею.

2.3. Сценографія.

Для дітей, все, що пов'язане зі сценою, театром це наче «чарівний світ». Кожен виступ – це особливе хвилювання, передчуття хвилюючого та прекрасного свята. Для того, щоб ці передчуття справдились, щоб і глядачі і виступаючі отримали задоволення від дійства, ми створили зоровий образ хореографічних композицій, розробивши оригінальну сценографію. Задник сцени являє собою живописний малюнок величезної квіткової галявини, залитої сонячним світлом. Природності додають штучні квіти, прикріплені до бокових завіс. Особливим задоволенням для дітей завжди є повітряні кульки, тому ми прикрасили сцену квітковими композиціями, які створені на основі повітряних кулек. Доречи, після виступу, діти із задоволенням пограються ними.

Світлова партитура доволі проста – сцена яскраво освічена прожекторами, які розташовані по різних кутах, що створює уявлення погожого сонячного дня. Також використовуються лазерні прожектори з різними малюнками, так зірочки, сердечка, спіральки, тощо, створюють додатковий святковий настрій.

Ескізи костюмів. Композиція «Кіт та миші». Костюм kota виконано у вигляді цільного комбінезону чорного кольору з білою вставкою на грудях. Взуття - чорні балетки. Миші одягнуті в чорні обтягуючі гольфи, чорні трико, на голові чорні шапочки з вухами. На талію чіпляються пояси з хвостиками. Взуття – чорні балетки.

Композиція «Маленька садівниця». Дівчинка садівниця одягнена в тунікоподібне плаття бежевого кольору, виконане з легкої тканини. Зачіска – розпущене волосся, бокові пасма прибрані назад та затягнуті резинкою, прикрашені штучними квітами. Взуття – бежеві балетки. Квітки одягнені в зелені обтягуючі комбінезони та різнокольорові спідниці. На голові шапочка у вигляді серединки квітки. Взуття – балетки чорного кольору.

Композиція «Качина родина». Мама качка та старші каченята одягнені в білі футболки, білі трико, та білі спіднички, лише маленьке каченя має спідничку жовтого кольору (Символ того, що воно ще маленьке і не змінило свій жовтий пушок на біле пір'ячко). На ногах червоні носки, наче червоні лапки. На головах шапочки з дзьобиками.

Всі костюми виконані з якісних тканин, відповідають віковим особливостям дітей, вони не надто відкриті та відверті, під спіднички обов'язково одягаються шорти. Трико виконане з непрозорої тканини, яка добре тягнеться. Також враховується що це танцювальні костюми, вони не сковують рухів, м'які та комфортні. Взуття має спеціальні шкіряні нашивки. Що дозволяє танцівникам вільно рухатись сценою, не боячись підсковзнутися.

ВИСНОВКИ

Мистецтво, в широкому його розумінні, значною мірою впливає на формування особистості, виховуючи почуття прекрасного, впливаючи на формування естетичного та етичного смаку тощо. Оскільки хореографічне мистецтво є мистецтвом синкретичним і музика, живопис, скульптура, література є невід'ємними його складовими, можна стверджувати, що саме хореографічне мистецтво є універсальним засобом формування важливих якостей особистості дитини. Крім естетичного виховання та розвитку загальної культури, заняття хореографією позитивно впливають на фізичний стан дитини, формується правильна постава, набуваються навички легкого, вільного, граційного руху, розвивається вестибулярний апарат, покращується координація. В наш нелегкий час, коли війна змушує людей покидати власні домівки, коли діти бачать і чують те, з чим не повинні стикатися, коли багато з них залишаються без батьків, хореографічне мистецтво може стати прекрасним засобом реабілітації, оскільки займаючись танцем, діти починають помічати й сприймати прекрасне не тільки в мистецтві, а й у житті, повертаючи собі віру в майбутнє.

Якість навчально-педагогічного процесу занять з хореографії залежить від врахування вікових та фізіологічних особливостей дітей різного віку та слідування основним дидактичним принципам (принцип систематичності та послідовності, наочності, свідомості, активності, доступності, міцності навчання, єдності теорії і практики, індивідуального підходу), які забезпечуються певними ключовими методами організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу (метод показу, зразку, словесний метод, музичний супровід, ігровий метод змагання, метод виховання підсвідомої діяльності).

Проаналізувавши теоретичний матеріал, врахувавши всі важливі аспекти, ми перейшли до творчої частини кваліфікаційної роботи. А саме: зробили ідейно-тематичний аналіз хореографічних композицій, підібрали та проаналізували музичний супровід, написали лібрето, разом з вихованцями обговорили та склали детальну художню характеристику хореографічних образів.

Далі ми поділили хореографічні композиції на частини і слідуючи законам драматургії визначили експозицію, зав'язку, розвиток дії, кульмінацію та розв'язку. Прорахували кількість тактів кожної частини та зробили графічний малюнок танцю.

Процес роботи над постановкою танцю, розучуванням рухів та комбінацій, ще раз підтвердив важливість врахування фізіологічних та вікових особливостей дітей.

Робота над зоровим образом хореографічної композиції полягала в розробці оригінальної, прийнятної для дітей сценографії, створенні зручних для танцювання, приємних до тіла костюмів. Для цього нами було використано живописний задник, штучні квіти та квіткові композиції з повітряних кульок. Костюми виконані з якісних та зручних тканин.

Презентація хореографічних композицій на танцювальних майданчиках Івано-Франківська стала останнім етапом роботи над кваліфікаційним проєктом. Всі завдання, які ми поставили для досягнення мети, виконані, робота завершена.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Бондаренко Л. А. Методика хореографічної роботи в школі. К.: Музична Україна, 1989.
- 2 Березова Г. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах. К.: Муз. Україна, 1990. –256с.
- 3 Верховинець В. Теорія українського народного танцю. – 5-те видання. К.: Музична Україна, 1990.
- 4 Верховинець В. М. Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного і молодшого віку. К.: Музична Україна, 1989.
- 5 Гамезо М. В. Старший дошкільник і молодший школяр: психодіагностика і корекція розвитку. В. : Модек, 1998.
- 6 Голдріч О. С. Методика викладання хореографії. Львів: Сполом, 2006.
- 7 Голдріч О. Хореографія: Посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Львів: Край, 2003.
- 8 Голдріч О. Хореографія: Посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. – вид. друге, доповнене. Львів: СПОЛОМ, 2006.
- 9 Ідом Г., Катрак Н. Вчимося танцювати. Київ: Махаон, 1992 р.
- 10 Колесниченко Ю.В. Инструменты хореографа. Терминология хореографии. К.: Кафедра, 2012.
- 11 Колногузенко Б.М. Мистецтво балетмейстера. Харків: ХДАК, 2007. 85с.
- 12 Кривохижа А. Гармонія танцю. Методичний посібник з викладання курсу «Мистецтво балетмейстера» для хореографічних відділень пед. університетів. Кіровоград, 2003.
- 13 Мартиненко О.В. Розкриття творчого потенціалу дошкільнят виразними засобами хореографічного мистецтва. Палітра педагога.

1999. № 4. – С. 27-30.
- 14 Мартиненко О.В. Хореографічна робота в дошкільній практиці сьогодення. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного інституту (Педагогічні науки). Бердянськ: БДПІ, 2000. № 2. – С. 77-82.
- 15 Побережна Г., Щериця Т. Загальна теорія музики. Підручник. К.: Вища школа, 2004. – 303с.
- 16 Рехліцька А.Є. Мистецтво балетмейстера. Навчальний посібник. Херсон, 2012, 94 с.
- 17 Цветкова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю. К. : Альтпрес, 2007. – 324 с.
- 18 Чашечнікова Н. В. До проблеми художньо-естетичного спрямування спортивно-бальної хореографії. Проблеми та перспективи розвитку хореографічного мистецтва в контексті Болонського процесу : Матеріали наукової конференції. Х., 2009. – 289 с.
- 19 Шиліна О.О. Термінологічний словник. Херсон: Видавництво ХДУ, 2007.
- 20 Якуб'як Я. Аналіз музичних творів: музичні форми. Тернопіль: СМП «Астон», 1999.
- 21 Булага К.М. Дидактичні умови організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Дисертація на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/dis-bulaga-14.12-.pdf>
- 22 К.В. Зозуля. Основні дидактичні принципи навчання хореографії дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_1/5.pdf
- 23 Хореографія як вид мистецтва. Лекція для студентів III курсу ФПО спеціальності 024 «Хореографія» з дисципліни «Мистецтво балетмейстера (композиція та постановка хореографічних номерів)». Львів 2019. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream.pdf>

- 24 Чуба В.В. виховні можливості хореографічного мистецтва у процесі формування особистості дитини. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/3005sequence=1&isAllowed=y>
- 25 Терешенко Н.В. Історія та методика бального танцю: навчально – методичний посібник для студентів напрямку підготовки (спеціальності) Хореографія* вищих навчальних закладів. Херсон : МПП «Издательство «ІТ».2015. 220с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Ходьба і танцювальні кроки

М'який крок – виконується з носка поступовим перекатом на всю стопу, без поштовхів. Руки вільно рухаються в боковій площині вперед і назад (крокуючи лівою вперед, права рука рухається вперед і навпаки).

Ковзний крок – виконується ковзним рухом носка вперед і поступовим перекатом на всю стопу. Руки рухаються вільно в боковій площині вперед і назад.

Гострий крок – маленький крок лівою, згинаючи праву вперед, відтягнувши носок і торкаючись ним підлоги біля лівого носка.

Перекатний крок може бути підготовчим кроком до вальсового кроку. Ковзним рухом лівого носка вперед, одночасно піднятися на носок правої ноги, виконати перекаат з лівого носка на всю стопу з послідуєчим згинанням ноги у коліні.

Високий крок – крок лівою вперед, згинаючи праву ногу вперед (стегно і гомілка утворюють прямий кут). Ліва рука вперед, права рука в сторону – назад. Рух виконується вільно з енергійним махом стегна і рук з фіксованим положенням рук і стегна.

Схресний крок виконується двома способами:

1) Права нога ставиться перед лівою чи позаду неї, потім виконується крок лівою в сторону. В цьому разі рух відбувається вліво і навпаки.

2) Права нога ставиться перед лівою, потім ліва нога ставиться у сторону на носок; ліва нога ставиться перед правою, права нога ставиться у сторону на носок. Рух відбувається

вперед. Якщо ногу ставити назад навхрест, рух буде відбуватися назад.

Крок «Ялинка» - хресний крок правою перед лівою, крок лівою в сторону, хресний крок правою назад, крок лівою в сторону. Те саме виконується лівою ногою, рух відбувається вправо.

Основні танцювальні кроки

Приставний крок виконується із I – III – VI позиції. Ковзним кроком вперед (в сторону, назад) і приставляючи іншу ногу в напівприсід з подальшим підніманням навшпиньки.

Приставний крок є підготовчою вправою до кроків галопа і польки.

Змінний (потрійний) крок (музичний розмір 2/4):

- 1 – ковзний крок правою вперед; «і» - приставити ліву до правої;
- 2 – ковзний крок правою вперед; «і» - пауза (ліва позаду на носку)
- 3 – 4 – повторити з іншої ноги.

Галоп (музичний розмір 2/4) – приставний крок з невеликим підскоком на обох ногах, виконується вперед, назад вліво, вправо декілька разів з однієї ноги.

Крок польки (музичний розмір 2/4) – виконується вперед, назад, в сторону з поворотом. Рахунок починається з-за такту на рахунок «і» - підскок на

лівій, права нога вперед – донизу.

1- «і» - приставний крок з правої вперед;

2- крок правою вперед;

«і» - підскок на правій, ліва нога вперед – донизу, крок польки починається з іншої ноги.

Останній рахунок «І» є початком другого крока польки.

Крок польки назад:

«і» - підскок на лівій, права назад – донизу;

1-«і» - приставний крок назад з правої;

2 – крок правою назад;

«і» - підскок на правій, ліва нога назад – донизу, крок польки починається з іншої ноги.

Крок польки в сторону з поворотом:

Рух починається з такту на рахунок «і» - підскок на лівій, права в сторону – донизу1 - «і» - приставний крок з правої в сторону;

2 - з поворотом направо крок правою вперед;

«і» - з поворотом направо, підскок на правій, ліву ногу в сторону – донизу;

1 – «і» - приставний крок з лівої в сторону;

2 – крок лівою назад з поворотом направо;

«і» - з поворотом направо підскок на лівій, праву ногу в сторону – донизу.

Повороти виконуються в одну сторону.

Кроки вальса (музичний розмір 3/4) виконується вперед, назад, в сторону, з поворотом.

В. п. – III позиція ніг, права попереду, стійка на носках

1 – перекальний крок з правої;

2 – крок лівою навшпиньки;

3 – крок правою навшпиньки.

Те саме з лівої ноги. Всі кроки повинні бути однаковими по довжині. Вальсовий крок назад виконується аналогічно кроку вперед.

Вальсовий крок в сторону:

1 – перекальний крок правою в сторону;

2 – хресний крок лівою назад навшпиньки;

3 – крок правою на місці навшпиньки.

Вальсовий крок з поворотом на 360° виконується на два такти:

В. п. – III позиція ніг, права попереду стійка навшпиньках.

I такт:

- 1– перекатний крок правою з поворотом направо;
- 2– крок лівою в сторону на носок з поворотом направо;
- 3– приставити праву до лівою в стійку навшпиньках;

II такт:

- 4– перекатний крок лівою назад з поворотом направо;
- 5– крок правою в сторону на носок з поворотом направо;
- 6– приставити ліву до правої в стійку навшпиньках.

Те саме виконується з лівої ноги з поворотом наліво.

Комбінації.

Комбінація 1. Два припадання на ліву ногу, *sissonne ferme* в *epaulement efface*, два звичайних кроки та відкривання лівої ноги через *passé* вище 90 градусів на *plié*, стрибок *pasdebasque*, руки через підготовче положення віднімаються у 3 позицію та при приземленні закриваються за спину.

Два припадання на праву ногу, стрибок на правій нозі, ліва у положенні *passé* один оберт при стрибку. Руки: права у 3 позиції, ліва у 2 позиції.

Комбінація 2. Довгий крок з правої ноги у діагональ, ліва нога підтягується повільно по підлозі до правої (руки: ліва у 3 позицію, права у підготовчій). Те ж саме виконуємо з лівої ноги. Крок з правої ноги, *grand batment* зі стрибком та перегином тулуба назад (руки: у 2 позиції).

Комбінація 3. Дівчата відкривають праву ногу вперед, положення *pointe*, на опорній лівій нозі перегин тулуба назад та повернення у рівне положення (руки: через 2 позицію закриваються у 3 позицію та повертаються у 2 позицію). Перехід на праву ногу, ліва у положенні *pointe* назад. Перехід на ліву ногу, кладемо її на підлогу та сідаємо на неї, права витягнута вперед. Виконуємо перегин тулубу до робочої ноги з руками у 3 позицію, через *round* закриваємо праву ногу під себе та піднімаємося на дві ноги через 3 *pourdebrass*.

Комбінація 4. Усі дівчата звичайним бігом з пів кола зміщуються у дві лінії. 2 позиція ніг, вихід на пів пальці з руками у 3 позиції, grandplié по 2 позиції залишаючись на пів пальцях руки закриваються навхрест перед собою. Поворот soutenu за правою ногою, руки у 3 позиції. Перегини тулубу в право та ліво 4 рази з руками у 3 позиції.

Додаток Б

Костюми до хореографічної композиції «Кіт та миші»

Додаток В

Костюми до хореографічної композиції «Маленька садівниця»

Додаток Г

Костюми до хореографічної композиції «Качина родина»

